

Ski-orienteeering

aneb Lyžařský orientační běh

Skloubíte-li běh na lyžích s orientačním během, vyjde vám disciplína zvaná ski-orienteeering. Občas se lze setkat se zkratkovým výrazem Ski-O. V českém překladu to každopádně zní jednodušeji a srozumitelněji: lyžařský orientační běh.

Ač je tento sport především hitem poslední dekády, jeho základy pocházejí už ze samého konce 19. století! Snaha o zviditelnění přinesla zatím největší ovoce v roce 1998 na zimních olympijských hrách v Naganu, kde byl ski-orienteeering ukázkovým sportem. Přání, aby se o čtyři roky později v Salt Lake City stal plnoprávným členem olympijské rodiny, ale zůstalo jen přáním.

Dobrý lyžař se smyslem pro orientaci

Stejně jako orientační běh vyžaduje i ski-orienteeering vysokou fyzickou i psychickou kondici. Špičkoví sportovci musejí být vynikajícími lyžaři, kteří zároveň dokážou brilantně číst v mapě a být schopni rychlého úsudku. Během závodu se musí rozhodnout mezi desítkami variant a přitom neztratit rychlost. Výhrává ten, kdo dokáže nejrychleji zvládnout trať mezi kontrolními stanovišti. Samozřejmě že v předepsaném pořadí. Někdy se jede v jednotném časovém limitu a stanoviště mají různá bodová ohodnocení.

Všechny kontrolní body leží na stopách, takže žádná divoká jízda v hlubokém sněhu se nekoná. Tedy, pokud se někdo totálně neztratí. Hodně tomu napomáhá právě čtení z mapy. Podle ní si závodník určí délku stopy, kvalitu, náročnost či stoupání. A pak nastupuje fyzická a lyžařská schopnosti.

Vypadá to celkem snadné, ale... Na mapě trati jsou vyznačeny desítky stop a vybrat tu správnou, lépe řečeno tu nej-

FOTO: SKI-O, MILAN VEHODA

lepší, je umění. Při posuzování je třeba zvažovat především tři faktory: délku, náročnost, topografii. Často se vyplatí delší cesta po rovině než kratší náročným stoupáním. Vámi zvolenou trať navíc křížuje dalších pět až třicet dalších a vy se musíte neustále rozhodovat, zda zahnout doleva, doprava nebo jet rovně. Na závodech bývá mezi deseti až dvaceti kontrolními body a klidně i dvě stovky tratí. Soutěží se v několika disciplínách: střední a dlouhá vzdálenost, sprint či štafety (relay).

Co se týká lyžařské výstroje, neliší se od klasické. Lyže, hůlky, boty i oblečení jsou stejné, jako používají „normální“ závodníci na běžkách. Na hrudi orientačních běžců je připevněn speciálně navržený „držák“ mapy umožňující její sledování během jízdy. Kompas pak mají u tohoto nosiče, nebo na ruce.

Na ruce je také kontrolní karta, která se označuje na jednotlivých stanovištích.

Začátek: rok 1899

Datum historicky prvního závodu ve ski-orienteeeringu je známé. 6. února 1899 se v norském Trondheimu sešlo 12 soutěžících na 20km trati. Vítězný čas byl 2 h 30 minut a 20 sekund. S úsvitem nového století začaly vznikat první kluby. Prvních padesát let byl tento sport záležitostí především Skandinávie. V roce 1948 byly nakresleny první speciální mapy. Mezinárodní federace orientačního běhu (International Orienteering Federation)

vznikla roku 1961. A pod jejími křídly se rozvíjel i ten lyžařský. 80. léta přilákala do stop i sportovce z Československa, kde byl orientační běh velmi populární.

Ski-orienteeeringu dnes propadli zhruba v 35 zemích čtyř kontinentů. Každé dva roky se ti nejlepší sejdou na mistrovství světa. Mezitím běží klasický kolotoč světových pohárů. A do toho další významné podniky: Severoamerický pohár, Alpský pohár, Severské mistrovství.

GPS: přímý přenos

Nejbližší mistrovství světa se koná od 10. do 15. února ve švédských městech Asarna a Östersund (500 km severovýchodně od Stockholmu). Nebude to vůbec malá záležitost, na startu se očekává asi 65 žen a 90 mužů z přibližně třicítiky zemí. A stovky diváků.

Právě z diváckého hlediska je ovšem orientační běh jako takový už z podstaty problémem. Po většinu času jsou závodníci schováni „někde v lese“. K řešení a zatraktivnění tohoto sportu fanouškům přispěla moderní technologie. V roce 2001 na mistrovství světa v orientačním běhu ve Finsku byl poprvé využit satelitní navigační systém GPS. Vysílače, které měli závodníci u sebe, poskytovaly dosud nevidaný přehled o jejich aktuální pozici.

Podruhé se GPS použije při letošním MS ve ski-orienteeeringu. Signál bude přenášen na velkoplošnou obrazovku s mapou trati a na internet. Diváci také budou moci vidět část závodu na střední trati přímo díky kontrolním bodům v dosahu arény a hromadnému startu. Zážitkem by pak měl být závod ve sprintu, který se odehraje na ploše 900 x 600 m, kde se budou diváci volně pohybovat. Očekává se denní návštěva tisíc lidí, na sprint desetkrát tolik. ●

ADÉLA POLÁKOVÁ

INFORMACE

- www.orientacnibeh.cz – Český svaz orientačního běhu
- <http://ski-o.hyperlinx.cz> – informace o českém lyžařském orientačním běhu
- www.orienteering.org – Mezinárodní federace orientačního běhu (IOF)
- www.asarna.com/skiwoc2004 – stránky mistrovství světa 2004